

Wassenaarse VVD: Het eerlijke verhaal over onze gezonde gemeentefinanciën

Over gemeentefinanciën

Het onderwerp gemeentefinanciën klinkt misschien saai, maar het is wel de kern van waar het gemeentebestuur over gaat. Er wordt jaarlijks ca. €70 miljoen uitgegeven, oftewel ca. €2.600 per inwoner per jaar. Een groot deel daarvan hangt samen met wettelijk verplichte taken waar de raad amper invloed op heeft. Maar tegelijkertijd zijn er genoeg bananenschillen waarover de raad kan uitglijden. Bijvoorbeeld bij het aanpakken van grote projecten zoals de Sporthal of de renovatie van de Paauw. Maar ook bij de nieuwe taken die de gemeente sinds 2015 uitvoert, de jeugd- en ouderenzorg. Of bij de energietransitie, wat zowel voor gemeente als inwoners op een verstandige manier aangepakt moet worden. Een goed begrip van en goede grip op de gemeentefinanciën is dus onlosmakelijk verbonden met het voeren van goed bestuur.

Wassenaarse financiën in vergelijking met omliggende gemeenten

Figuur 1 Toestand gemeentefinanciën in de regio volgens de toezichthouder, Provincie Zuid-Holland. Bron: AD

Zoals uit Figuur 1 duidelijk blijkt waren de Wassenaarse financiën volgens de provinciale toezichthouder in 2017 op orde en nu nog steeds, terwijl onze omliggende gemeenten het grotendeels slechter doen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat het vorige college (2014 t/m 2017), waar de Wassenaarse VVD niet in zat, in 2017 besloten had om ruim €16 miljoen van het Wassenaarse eigen vermogen langzaam "op te willen eten", door de kapitaallasten van bijv. het zwembad niet uit de lopende rekening, maar uit een "kapitaallastenreserve" te willen betalen. Dat potverteren om het voorzieningenniveau te betalen leidt ertoe dat het eigen vermogen op een gegeven moment op is. Volgens de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, mag dit gewoon. De Wassenaarse VVD vond dit hoogst

onwenselijk en heeft dat besluit in deze raadsperiode teruggedraaid. Nu worden de kapitaallasten uit de lopende rekening betaald.

De groene kleur volgens de toezichthouder kan dus boekhoudkundige trucs verbergen wanneer een gemeente nog een hoog eigen vermogen heeft. Gemeenten zonder hoog eigen vermogen hebben die luxepositie niet. Om onze zelfstandigheid op lange termijn te kunnen waarborgen vinden we het als Wassenaarse VVD essentieel dat we een positief eigen vermogen handhaven en dat kapitaallasten uit de lopende rekening betaald worden.

Wassenaarse VVD let goed op de gemeentekas

De Wassenaarse VVD heeft de afgelopen 4 jaar gezorgd voor verantwoorde gemeentefinanciën. De eenmansfractie HartvoorWassenaar (hierna: "HvW") beweert in het artikel (<https://wassenaarders.nl/2022030114562/politiek/hartvoorwassenaar-uitgebreid-stilstaan-bij-onze-financien>) dat dit niet zo is.

In dit artikel gaan wij puntsgewijs en genuanceerd in op de beweringen uit dat artikel. Op die manier hopen wij u als kiezer en betrokken inwoner van dit mooie dorp mee te nemen in het eerlijke verhaal over onze financiën.

Over het banksaldo

"Artikel HvW: Er bestaat een papieren werkelijkheid. En dat is de gemeentelijke boekhouding. En er bestaat de echte werkelijkheid. Dat is het geld op de bank. Wij kijken vooral naar de echte werkelijkheid. Het geld op de bank.

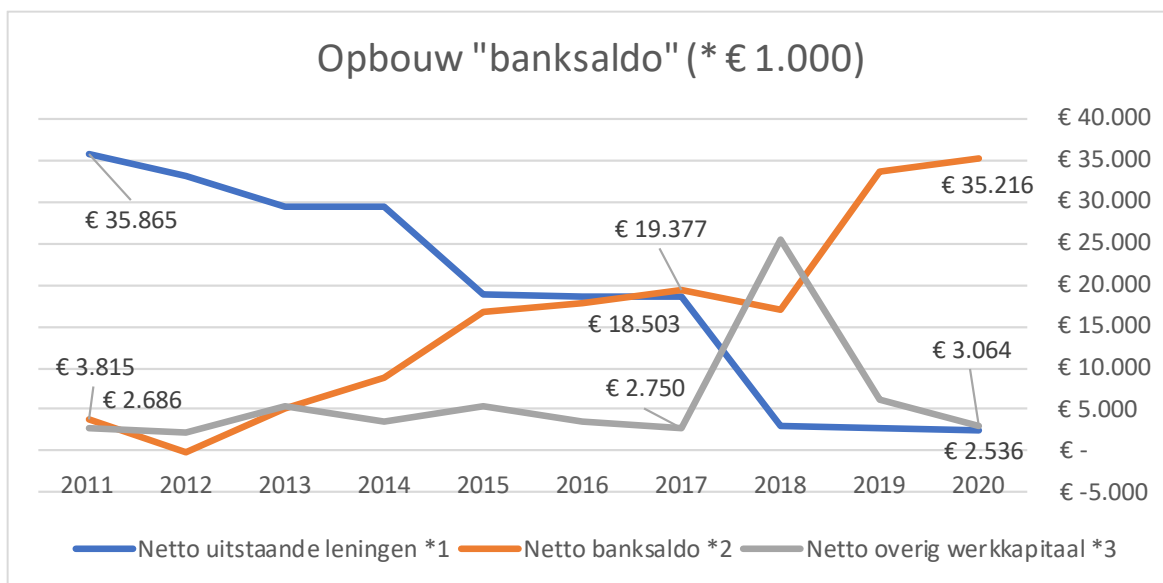
In 2017 stond nog €45 miljoen op de bank. Onze gemeenschappelijke spaarpot."

Analyse Wassenaarse VVD: Gemeenten voeren hun boekhouding conform de van toepassing zijnde boekhoudregels. Daarbij wordt gewerkt met een baten-lasten stelsel, net als in het bedrijfsleven. Investerings (bijvoorbeeld in een nieuwe Sporthal) komen op de balans en worden over een aantal jaar afgeschreven.

Goed gevulde gemeentekas

De gemeente Wassenaar heeft in 2009 geprofiteerd van de overname van Nuon door Vattenfall, waarmee een bedrag van €10 miljard gemoeid was, waarvan Wassenaar ruim €46 miljoen ontving. Met die verkoop vielen de jaarlijkse dividendinkomsten van Nuon van ca. €1,7 miljoen weg. Een bedrag van €15 miljoen werd voor 10 jaar uitgeleend tegen de (toen nog gangbare) rente van 4,7%, oftewel €705k per jaar. Een deel van het overnamebedrag werd later betaald (€7 miljoen in 2013 en €10 miljoen in 2015).

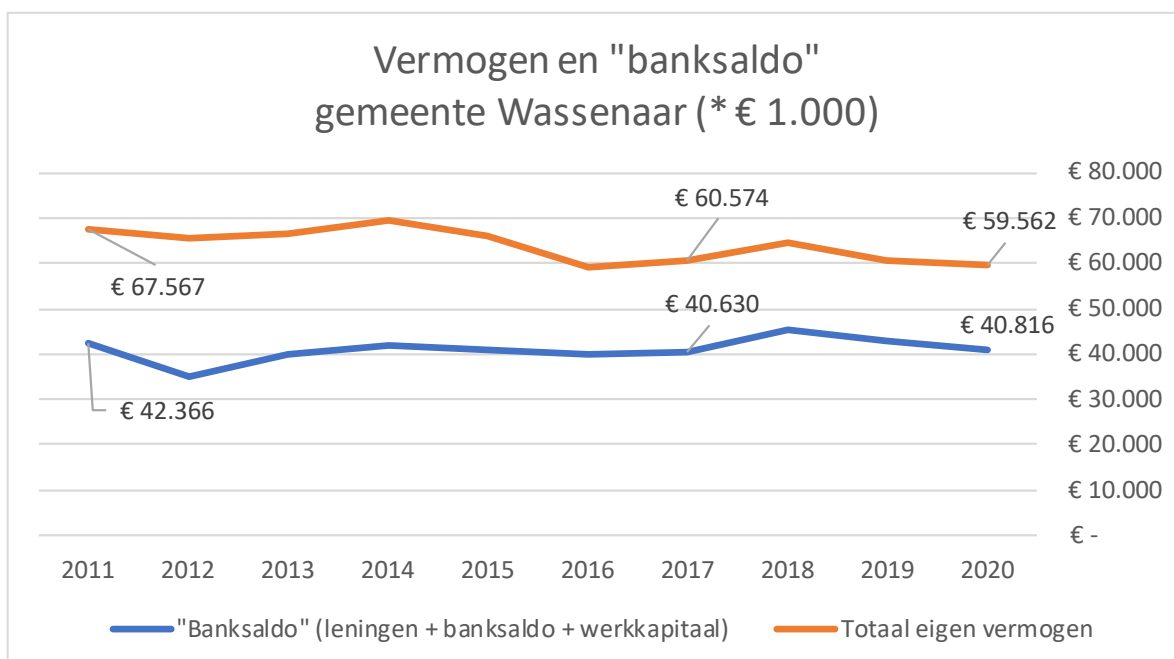
Deze €46 miljoen meevaller in 2009 was een belangrijke meevaller voor de gemeentekas, maar leidde dus ook tot een terugval in dividendinkomsten, waar de gemeente jaarlijks op rekende om de lopende rekeningen te betalen. Met de komst van het verplichte "schatkistbankieren" na de kredietcrisis en het IceSave-debacle werden gemeenten gedwongen hun geld bij de Bank Nederlandse Gemeenten ("BNG") te stallen. In 2017 werd €0,00 aan rente ontvangen op de ca. €19 miljoen die bij BNG werd aangehouden.

Figuur 2 Opbouw "banksaldo" gemeente Wassenaar. Bron: Jaarrekeningen 2012 t/m 2020

Het begrip "banksaldo" is de afgelopen jaren vaak gebruikt door HvW, maar is niet als concept gedefinieerd in de gemeentelijke begroting. In een poging om dat (voor de strekking van dit artikel) eenduidig te definiëren op basis van gegevens uit de gemeentelijke jaarrekeningen hebben we in Figuur 2 een onderverdeling gemaakt in drie componenten:

- *1. Netto uitstaande leningen:** Dit zijn alle financiële vaste activa, waaronder dus ook het later betaalde deel van de Nuon overname en de 10-jaars lening van €15 miljoen, min vaste schulden met een looptijd langer dan 1 jaar.
- *2. Netto banksaldo:** Dit zijn alle liquide middelen in kas, op de bank, en de rekening-courant bij de BNG, min kortlopende schulden op de bank.
- *3. Netto overig werkkapitaal:** Dit zijn alle overige kortlopende activa min alle overige kortlopende passiva. In 2018 piekte deze doordat de 10-jaars lening van €15 miljoen in 2019 afliep (en dus van *1 naar *2 overging).

Tellen we de drie bovengenoemde componenten bij elkaar op, dan zien we in Figuur 3 dat het "banksaldo" op die manier gedefinieerd sinds 2017 niet is gedaald, maar ongeveer gelijk is gebleven. Ook zien we dat dit bedrag sinds 2011 ongeveer gelijk gebleven is.

Daarnaast zien we een andere maatstaf, het totale "eigen vermogen", welke wél in de jaarrekening en begrotingen gebruikt wordt. Tussen eind 2017 en eind 2020 is het eigen vermogen met ca. €1 miljoen gedaald. In de periode daarvoor, tussen 2011 en 2017 daalde het eigen vermogen juist met €7 miljoen.

Het verschil tussen positief eigen vermogen en positief banksaldo

De meeste gemeenten met eenmalige meevallers wegens de verkoop van aandelen in (nuts)bedrijven gebruiken deze voor prestigeprojecten, om uitgijders te maskeren of om gaten in de begroting voor een paar jaar te dichten. Daardoor zijn er maar heel weinig gemeenten met een positief eigen vermogen. De Wassenaarse VVD is trots op ons degelijke financiële beleid en ziet het handhaven van een positief eigen vermogen als een belangrijk middel om onze zelfstandigheid en rol in de regio te kunnen behouden. We kunnen ons geen grote financiële missers permitteren.

Er is echter een fundamenteel verschil tussen het handhaven van een positief eigen vermogen en het handhaven van een positief banksaldo. Een euro op de bank levert geen rendement op. De Wassenaarse VVD wil dat het eigen vermogen van de gemeente verstandig ingezet wordt om maatschappelijk rendement te behalen.

Verstandig verduurzamen

Zo heeft de Wassenaarse VVD haar steun uitgesproken voor alle verduurzamingsmaatregelen die zich binnen 20 jaar terugverdienen. Dat is goed voor het milieu. Het stimuleert de lokale economie. En het verdient zichzelf binnen 20 jaar terug. Dus het vermogen is niet verdwenen, het is alleen vertaald van geld dat op de bank staat tegen 0% rente, naar waarde in bijv. zonnepanelen op een dak die geld opleveren. Die investering wordt over een aantal jaar afgeschreven. Bij dat afschrijven komt het vooraf uitgegeven investeringsbedrag weer terug naar de bank. Zodat het eigen vermogen in beginsel gelijk blijft. En de samenleving en het milieu ondertussen wel profijt gehad hebben van dat geïnvesteerde geld. Als er dan mee- of tegenvallers zijn kunnen die door het eigen vermogen opgevangen worden.

Zolang alle lopende lasten (inclusief afschrijvingslasten) maar uit de lopende baten betaald worden en niet uit het eigen vermogen, kunnen we borgen dat het eigen vermogen van de gemeente positief blijft. Of dat nou in stenen, in zonnepanelen, in de Warenar, de Sporthal of euro's op de bank zit.

Mocht de gemeente op een gegeven moment geld nodig hebben voor een verantwoorde investering met maatschappelijk rendement, en de structurele kapitaallasten daarvan goed uit de exploitatie kunnen dragen, dan zou het wat de Wassenaarse VVD betreft geen probleem hoeven te zijn wanneer daar een lening voor afgesloten zou moeten worden.

Conclusie Wassenaarse VVD

Het is wat de Wassenaarse VVD betreft niet logisch om naar "banksaldo" te kijken. We hebben een positief eigen vermogen. Dat moeten we op een verstandige manier inzetten en (maatschappelijk) laten renderen. Daar gaat het om.

Kijken we -met tegenzin- toch naar "banksaldo" dan zien we dat dit de afgelopen 10 jaar circa €41 miljoen geweest is, en dat eind 2020 nog steeds was. Kijken we puur naar het direct opneembare

saldo (bank en rekening-courant, "netto banksaldo"), dan is dit tussen 2011 en 2020 juist gestegen van €3.8 miljoen tot €35 miljoen.

Investeringsprogramma 2021-2025

"Artikel HvW: Sindsdien heeft de gemeente €10mln aan onroerend goed verkocht. Er moet dus €55mln op de bank staan. Volgens het plan van de coalitie zelf (VVD, CDA, D66, LokaalWassenaar) staat eind 2023 ongeveer €1mln op de bank. Een verschil van €54mln in 7 jaar tijd.

Een deel van dat geld wordt besteed aan het Raadhuis (€14mln), nieuw steentjes in de Langstraat (€3mln), de nieuwe sporthal (€5mln), Rijnlands Lyceum (€5mln). Liander (€3mln) Samen €30mln. En de rest, €25mln?

Voor het overgrote deel is dat opgegaan aan gewone jaarlijkse kosten. Het werkelijke tekort is inmiddels opgelopen tot jaarlijks €6mln (2022). En na 2023 zullen we nog forse investeringen moeten doen."

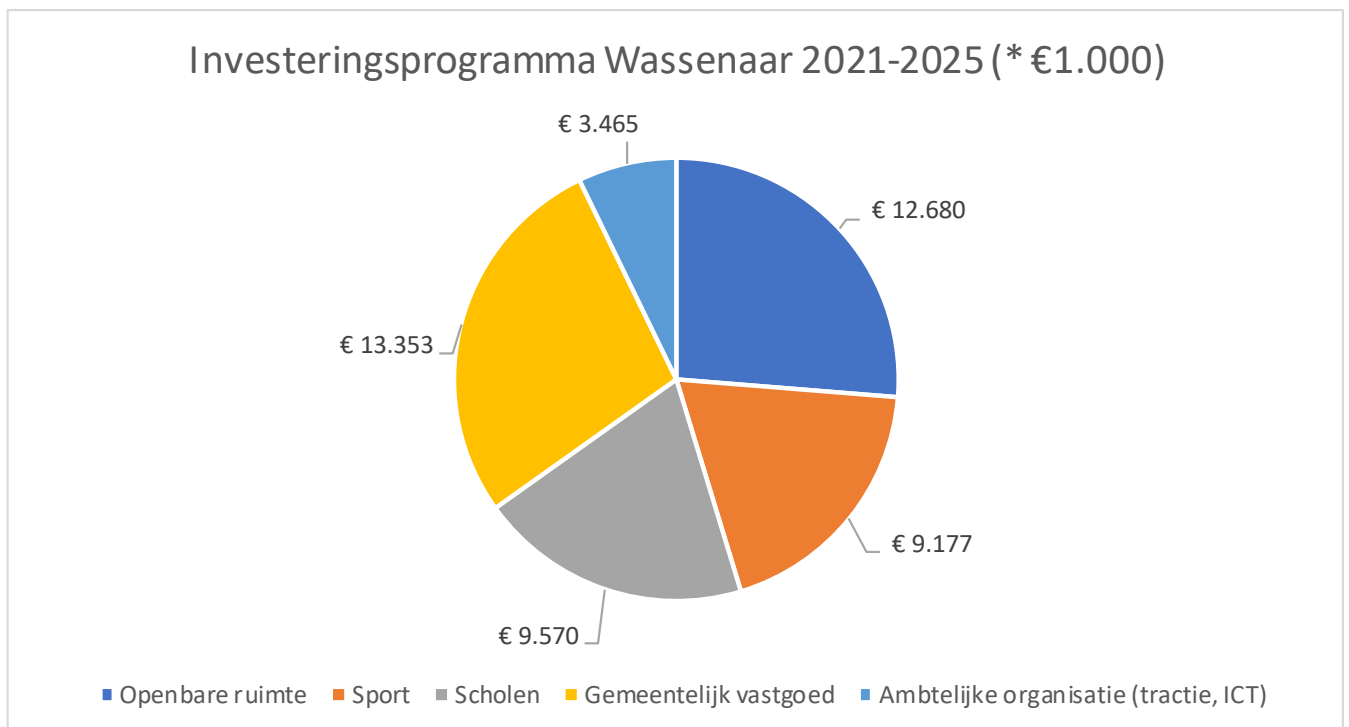
Analyse Wassenaarse VVD:

€10 miljoen?

De VVD ziet de €10 miljoen aan verkocht onroerend goed niet. Er zijn enkele panden verkocht (voormalige burgemeesterswoning á €1.9 miljoen, het O&O-gebouw voor €950 duizend, het Hertenhuisje voor €193 duizend, de Backershagenlaan 13 voor €542 duizend en de Molenstraat 22 voor €208 duizend en huize Den Deijl voor €225 duizend), maar opgeteld komt dit niet eens tot €5 miljoen.

Planningsoptimisme

Bij het opstellen van de begroting wordt het voorzichtigheidsbeginsel toegepast. Inkomsten nemen we pas mee als we er bijna zeker van zijn, terwijl uitgaven meetellen als hier een redelijk vermoeden voor bestaat. De gemeenteraad heeft de afgelopen jaren een aantal grote investeringsbeslissingen genomen, zie Figuur 4 hieronder.

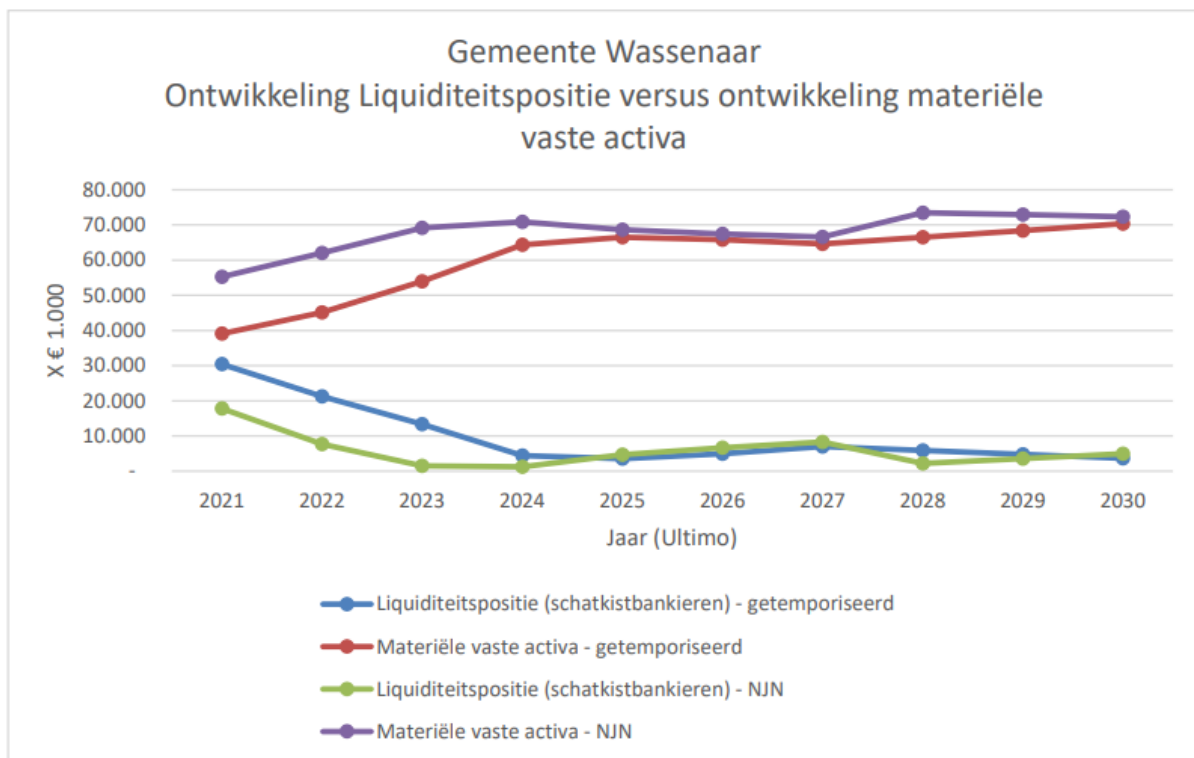
Figuur 4 Gemeentelijk investeringsprogramma van €48 miljoen voor 2021-2025 Bron: Najaarsnota 2021 en <https://www.wassenaar.nl/flysystem/media/020-miniscan-liquiditeitspositie-bij-temporisering.pdf>

Deze investeringen vragen zorgvuldige voorbereiding en hier komen vaak ook ruimtelijke procedures bij kijken. Het is lastig om daarop heel accuraat te begroten of te plannen, zeker gezien de recente stijgingen van bouwkosten. Als niemand bezwaar maakt en alles meezit kan het snel klaar zijn. Maar als er (door inwoners of andere organisaties) bezwaar gemaakt wordt, aannemers geen tijd hebben, er verborgen gebreken gevonden worden, de raad (opnieuw) moet beslissen, etc., dan kan een proces makkelijk jaren langer duren.

Vanuit het voorzichtigheidsbeginsel zijn deze investeringen opgevoerd voor het vroegst mogelijke jaar dat ze nodig zijn. De praktijk wijst echter uit dat dit vaak te voorzichtig/optimistisch is. Dat noemen we planningsoptimisme.

Los van bovengenoemde investeringsprogramma is er ook een lening aan Alliander van €2,8 miljoen goedgekeurd. Daar verdient de gemeente rente mee. Mede dankzij die lening kan Alliander haar investeringsagenda voor de energietransitie realiseren.

De Wassenaarse VVD heeft aan het college gevraagd om de raad een gecorrigeerd overzicht te geven waarin met dat planningsoptimisme rekening gehouden wordt. Zie daartoe Figuur 5. Bedenk daarbij dat per eind 2020 het “netto banksaldo” (Figuur 2) ca. €35 miljoen was, en dat de totale materiële vaste activa (de op de balans geactiveerde investeringen) ca. €36,8 miljoen was.

Figuur 5 Getemporeerde liquiditeitsprognose 2021-2030. Bron: <https://www.wassenaar.nl/flysystem/media/020-miniscan-liquiditeitspositie-bij-temporisering.pdf>

De groene en paarse lijnen geven hier het liquiditeitsbeeld weer dat nog uitgaat van het planningsoptimisme. De verwachting daar is dat er in 2021 ruim €20 miljoen (van de €48 miljoen uit Figuur 4) zou zijn geïnvesteerd, terwijl er in de praktijk slechts €4,3 miljoen is geïnvesteerd. De groene lijn geeft het lagere banksaldo in dat scenario weer, en de paarse lijn laat zien dat daarbij ook een hogere post “materiële vaste activa” op de balans hoort (zoals in een baten-lasten stelsel het geval is bij investeringen).

De blauwe lijn geeft een meer realistisch beeld weer, waarbij rekening gehouden wordt dat investeringen gespreid over 3 jaar tot besteding komen. Dat leidt er dus toe dat het “netto banksaldo”

langzamer daalt. In de rode lijn valt te zien dat de materiële vaste activa hierdoor ook langzamer stijgen.

Uiteindelijk daalt het “netto banksaldo” (de blauwe lijn) in 2025 tot een waarde van €3,5 miljoen. Het ligt in de lijn der verwachting dat er de komende jaren nog aanvullende investeringsbeslissingen gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld over de sanering van de gemeentewerf. En dan kan het inderdaad gebeuren dat de gemeente op een gegeven moment geld moet lenen van de BNG. Zoals we hierboven al hebben aangegeven, is daar -mits we maar ons positieve eigen vermogen behouden, het geld verstandig geïnvesteerd wordt en maatschappelijk rendeert - helemaal niets mis mee. Sterker nog, de huidige marktrente is negatief (MIN 0,55% per 4 maart 2022). Dus de gemeente zou zelfs worden betaald om geld te lenen. Wassenaar is zo’n beetje de enige gemeente in Nederland zonder leningen.

Goed voorzieningenniveau

Het totaalbeeld van de investeringsagenda voor de 10 jaar van 2021 t/m 2030 is dat we ca. €61 miljoen investeren. In dezelfde periode schrijven we €26,6 miljoen af. Los daarvan verwachten we ca. €7,3 miljoen aan vastgoed te verkopen. Netto hebben we dan dus ca. €27 miljoen méér geïnvesteerd dan afgeschreven c.q. verkocht. Oftewel: we hebben dan het eigen vermogen van de gemeente (maatschappelijk) laten renderen via investeringen in ons voorzieningenniveau: de openbare ruimte, scholen, sportvoorzieningen, gemeentelijk vastgoed en de ambtelijke organisatie.

Wat de Wassenaarse VVD betreft is het een gemeentelijke kerntaak om te zorgen voor een goed voorzieningenniveau. Op elk investeringsproject moet goed de vinger aan de pols gehouden worden om te voorkomen dat gemeenschapsgeld verkwist wordt. Op die manier kunnen we ons positieve eigen vermogen behouden en een goed voorzieningenniveau in stand houden.

Het draait om baten en lasten

Waar het uiteindelijk allemaal om draait is of de gemeente in staat is de lasten die horen bij dit omvangrijke investeringsprogramma te dragen uit de exploitatierekening. Die lasten bestaan uit onderhoudslasten en afschrijvingslasten. Het is de taak van de gemeenteraad om erop toe te zien dat de gemeente die lasten goed kan dragen.

Conclusie Wassenaarse VVD

De getallen en denkstappen in het artikel van HvW zijn niet goed te volgen:

- Het uitgangspunt (€45 miljoen “bankstand” eind 2017) klopt niet, zoals eerder in dit artikel al benoemd;
- We zien geen €10 miljoen maar amper €5 miljoen aan onroerend goed verkocht;
- Volgens het getemporeerde plan staat eind 2023 niet €1 miljoen, maar €13,4 miljoen op de bank;
- Het artikel van HvW “vergeet” de €12,7 miljoen die in de openbare ruimte (wegen, water, bruggen, openbare verlichting, etc.) geïnvesteerd wordt volledig;
- Daarnaast worden investeringsbedragen genoemd (zoals de Paauw) waarvan begroot is dat deze pas in 2024 of later besteed zullen worden, alsof deze al in 2023 uitgegeven zijn
- Er wordt verder geschermd met een jaarlijks tekort van €6 miljoen zonder nadere onderbouwing; en
- er wordt gesteld dat “het overgrote deel” van de “€25 miljoen rest” (die dus o.a. de bovengenoemde €12,7 miljoen investeringen in de openbare ruimte bevat) opgegaan is aan gewone jaarlijkse kosten. Deze gedachte is een oneigenlijke combinatie van een banksaldo-observatie met een baten-lasten begroting. De gedachte is niet nader onderbouwd en klopt gewoon niet.

Voor de Wassenaarse VVD is het belangrijk om te benadrukken dat het gaat om:

1. Het hebben en behouden van een positief eigen vermogen (als waarborg voor onze zelfstandigheid);
2. Het opwaarderen van ons voorzieningenniveau (daarom ligt er een ambitieus investeringsprogramma); en
3. Het dragen van alle (onderhouds- en afschrijvings-) lasten uit de exploitatierekening.

Als het op langere nodig zou zijn om geld te lenen terwijl bovenstaande drie punten gerealiseerd worden, dan is dat geen probleem. De komende jaren is dat nog niet nodig.

Uitdagingen in de begroting

“Artikel HvW:

Oorzaken tekorten

De echte problemen zijn begonnen in 2014/2015.

- *Door het dalen van de rente verminderden de inkomsten van Wassenaar met meer dan €2mln.*
- *Het rijks gemeentefonds (Wassenaar krijg jaarlijks ongeveer €50mln van de overheid) heeft sinds 2014 stapsgewijs de uitkering aan Wassenaar verminderd. Inmiddels is de strafkorting €6mln. Hoe werkt dat? De regering besloot dat het totaal van betalingen aan gemeentes niet mocht toenemen. Maar de grote steden wilden meer geld voor hun sociale uitgaven. Toen werd bedacht dat gemeenten met een hoge huizenprijs gekort moesten worden. Als Wassenaar ben je dan de klos. Voor €6mln. €500 per huishouden.*
- *Door de toenemende afhankelijkheid van andere gemeentes (gemeentetaken die je samen met andere gemeentes doet, zoals AVALEX) worden de kosten minder beheersbaar. Per jaar stijgen deze kosten ongeveer €300.000 harder dan de inflatie, dus het tekort neemt jaarlijks verder toe.*
- *Alle gemeentes hebben tekorten in de jeugdzorg. Alleen is in Wassenaar het tekort veel harder gestegen dan in andere gemeentes. We leggen nu jaarlijks €2mln toe op de jeugdzorg. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning levert daarnaast een tekort van €1mln op.*

Dit zijn de grote posten. Structureel zijn de inkomsten met €8mln gedaald, en de kosten zijn structureel met €4mln gestegen. De gemeentelijke belastingen zijn met €2mln, 18%, verhoogd. We schatten dat zo'n €4mln bezuinigd is op vooral onderhoud aan eigen panden, wegen, groen en het ambtelijk apparaat. Dus een tekort van €6mln.”

Analyse Wassenaarse VVD:

€2m gedaalde rente?

Volgens het artikel van HvW zou in 2014/2015 de rente-inkomsten met “meer dan €2 miljoen” gedaald zijn. Feit is dat in 2015 voor het laatst nog “als dividend uitgekeerde rente” over de nog te leveren Nuon-aandelen aan Vattenfall is betaald. Dit ging om €293 duizend. Verder stond in 2014/15 de 10-jaars lening van €15 miljoen die in 2019 afliep nog uit, waar jaarlijks €705 duizend aan rente op binnenkwam.

Er is dus sprake van het wegvallen in 2014/15 van ca. €300 duizend vanuit de verkoop van Nuon en vanaf 2020 van ca. €700 duizend vanwege het wegvallen van de 10-jaars lening van €15 miljoen. Samen is dat €1 miljoen.

Gemeentefonds

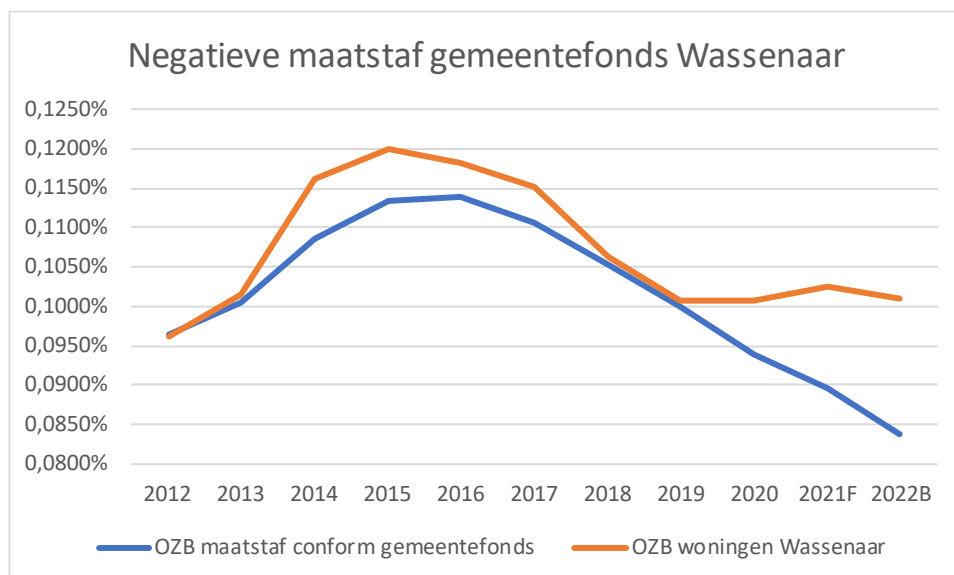
De uitkering uit het gemeentefonds aan Wassenaar is in absolute zin gestegen, van €19,8 miljoen in 2014 tot momenteel ca. €33 miljoen. En er wordt landelijk in de bepaling van de uitkering inderdaad rekening gehouden met het eigen belastinggebied, met het vermogen om pro rata naar OZB-waarde te kunnen heffen. Er wordt bij elke gemeente vanuit gegaan dat ze (in 2021) 0,0894% van hun woningwaarde aan OZB kunnen heffen. In 2021 werd in Wassenaar 0,1024% geheven over een OZB-woningwaarde van ca. €6 miljard. Opgeteld over woningen en niet-woningen is deze “negatieve maatstaf” in 2021 ca. €6,6 miljoen negatief. Maar voor onze buurgemeente Den Haag is diezelfde “negatieve maatstaf” in 2021 ca. €84 miljoen negatief.

Het klopt dus dat er in de bepaling van de uitkering van het gemeentefonds een negatieve maatstaf rond de €6 miljoen is. Maar dat is zeker geen strafkorting voor kleine gemeenten met een hoge huizenprijs. Hoogstens geldt dat deze “negatieve maatstaf” *per inwoner* anders uitpakt bij een dorp met hoge huizenprijzen (Wassenaar: €244 per inwoner) dan bij een stad met gemiddeld lage huizenprijzen (Den Haag: €153 per inwoner). Het verschil daartussen (€91 per inwoner) leidt tot €2,5 miljoen aan verschil.

Dat verschil is het verschil tussen een systeem op basis van een ingezetenenheffing (wat je zou krijgen als gemeenten geacht zouden worden een bepaald bedrag per inwoner te kunnen heffen, en op basis daarvan een negatieve maatstaf berekend zouden krijgen) en het huidige systeem met een negatieve maatstaf op basis van OZB-waardes.

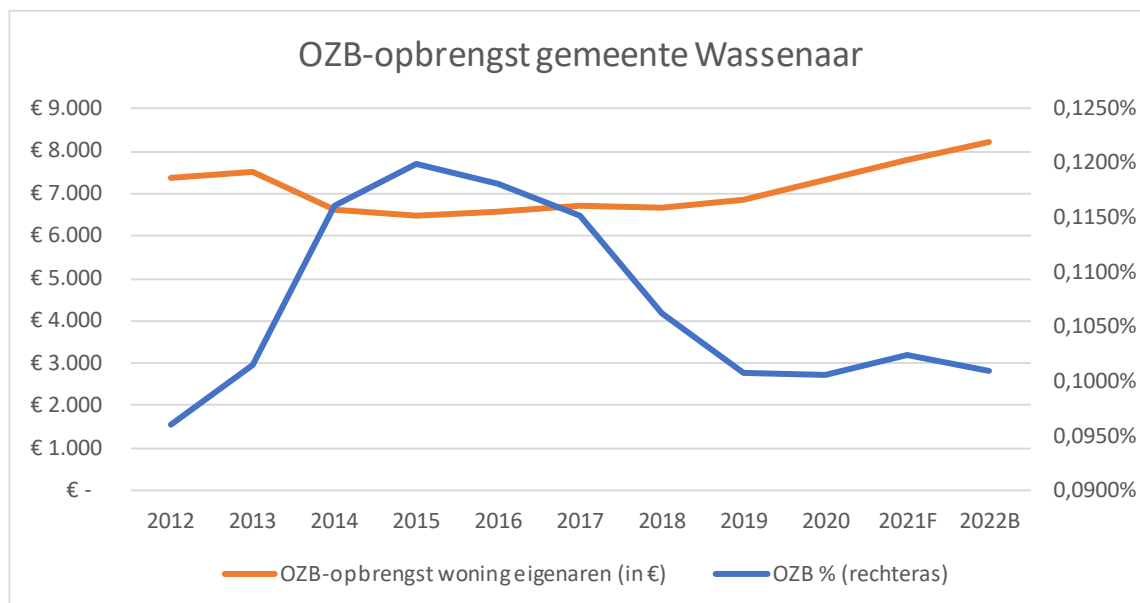
Anders gezegd: de huidige verdeelsystematiek van het gemeentefonds werkt automatisch nivellerend: de eigenaren van dure woningen worden geacht meer te betalen voor gemeentelijke voorzieningen dan de eigenaren van minder dure woningen. Omdat er geen ingezetenenheffing is, zijn gemeenten niet in staat om die balans anders in te vullen. Dit is dus extern (landelijk) opgelegd, en niet door een gemeente te beïnvloeden.

Gegeven deze (extern opgelegde en niet door ons te beïnvloeden) herverdeling die in de systematiek besloten ligt, kunnen we nog steeds kijken naar de mate waarin onze OZB-tarieven corresponderen met de in het gemeentefonds gehanteerde negatieve maatstaf. In Figuur 6 is dat in historisch perspectief geplaatst. Daar valt te zien dat dit meestal ongeveer gelijk was, maar in jaren 2020 tot 2022 is gestegen ten opzichte van de landelijke negatieve maatstaf.

Figuur 6 Negatieve maatstaf als % van WOZ-waarde woningen eigenaar vs. Gehanteerd OZB tarief. Bron: gemeentefonds, jaarrekeningen

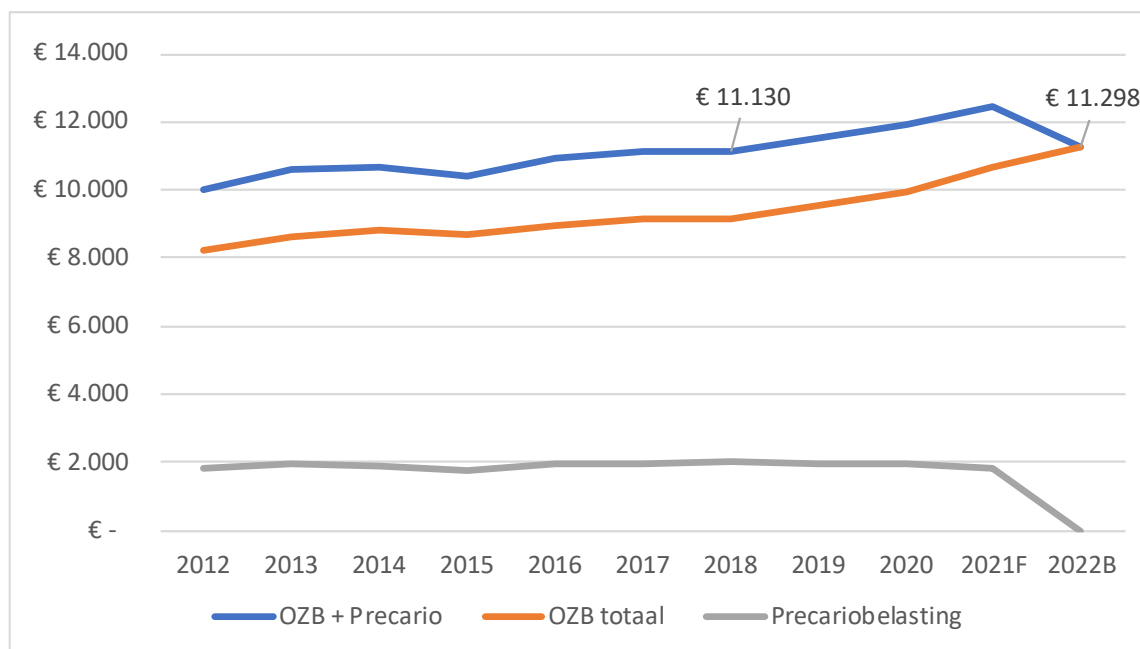
Dat relatief hogere percentage (terwijl het procentuele tarief dus gelijk gebleven is), in combinatie met de gestegen huizenprijzen in deze periode, heeft ertoe geleid dat we een hogere OZB-opbrengst ophalen.

Figuur 7 OZB-opbrengst gemeente Wassenaar vs. procentuele OZB-tarief

Zie de relatie tussen het OZB-tarief en de OZB-opbrengst (voor woningeigenaren) nader weergegeven in Figuur 7.

Deze gestegen OZB-opbrengst (gecombineerd voor zowel woningen als niet-woningen) dient echter samen gezien te worden met het wegvallen van de precariobelasting. In Figuur 8 wordt dit helder weergegeven.

Figuur 8 Opbrengst OZB (totaal), precario en gecombineerd. Bron: jaarrekeningen

Hieruit wordt duidelijk dat de totale OZB + precariobelasting tussen 2018 en 2022 slechts met €168 duizend, oftewel 1,5% is toegenomen, dat is dus ruim minder dan de inflatie. De Wassenaarse VVD

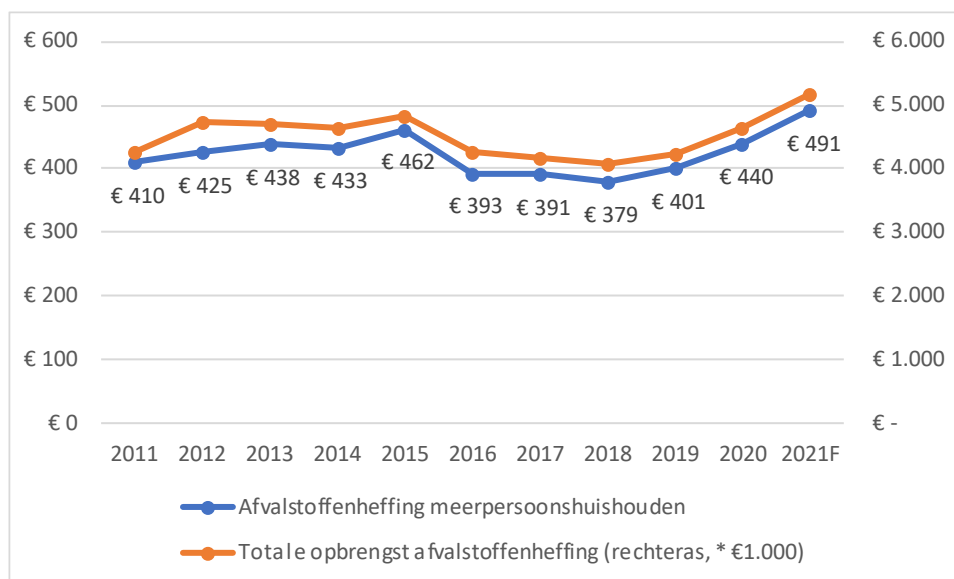
heeft zich in deze raadsperiode hard gemaakt voor bezuinigingen waar dat mogelijk was om de stijging van OZB + precario zoveel mogelijk beperkt te houden.

In het artikel van HvW werd gesteld dat de gemeentelijke belastingen met €2 miljoen zouden zijn verhoogd. Daar is, zo blijkt helder uit Figuur 8, geen sprake van.

Avalex kostenstijgingen

De kosten voor Avalex zijn in 2022 gestegen door twee redenen.

1. Er is binnen Avalex-verband een nieuwe afvalverwerker gekozen (HVC), waar Avalex (en indirect dus ook de gemeente Wassenaar) sinds vorig jaar aandeelhouder van is geworden. Ten opzichte van het aanbesteden bij een marktpartij en ten opzichte van de vorige afvalverwerker (Twence) had HVC actueel hogere verwerkingstarieven. Op langere termijn wordt verwacht dat HVC een betere match is met Avalex dan marktpartijen.
2. Er is in 2022 gekozen voor een nieuw afvalbeleid (wekelijks restafval ophalen en nascheiden, geen PMD meer, extra inzet op bronscheiding etensresten), waarbij Avalex ogenschijnlijk erg voorzichtig is gaan rekenen. Er wordt uitgegaan dat alle huizen elke week een volle bak zullen aanleveren, en daarbij hoort een hogere rekening dan de Wassenaarse VVD verwacht. Dit kan niet tussentijds worden bijgesteld of geëvalueerd. De praktijkervaringen uit 2022 zullen bij de nieuwe kosteninschatting voor 2023 worden betrokken.

Figuur 9 Afvalstoffenheffing in perspectief. Bron: jaarrekeningen

De Wassenaarse VVD heeft zich hard gemaakt voor het nieuwe afvalbeleid. Dat is één van de grote stappen die deze raadsperiode zijn gezet. Het is beter voor het milieu, betere service en naar onze overtuiging zal dit op termijn ook beter zijn voor de portemonnee.

De afvalstoffenheffing wordt voornamelijk bepaald door de inzamelkosten, de verwerkingskosten en de recycling-opbrengsten. De afgelopen jaren zijn de recycling-opbrengsten enorm gedaald. In 2021 liep het contract met de afvalverwerker Twence af, en hebben we gekozen om de verwerking bij HVC in te besteden. Dat leidt, zoals hierboven onder punt 1 al beschreven, tot een verhoging van de kosten. De inzamelkosten zijn de Wassenaarse VVD nog een doorn in het oog. Een “mini scan”, welke op initiatief van de Wassenaarse VVD is uitgevoerd, liet in 2020 zien dat deze kosten ten opzichte van vergelijkbare gemeenten met een vergelijkbaar serviceniveau hoog zijn.

De komende raadsperiode zal de Wassenaarse VVD zich ervoor inspannen om die kosten zoveel mogelijk omlaag te brengen. Daarbij zal ook worden gekeken of het inbesteden van de inzameling (bij HVC) mogelijk een optie is.

Al met al klopt het dat de totale afvalstoffenheffing de afgelopen jaren fors gestegen is, maar is er absoluut geen reden om te verwachten dat die stijging nog verder doorzet. De recycling-opbrengsten zijn al enorm laag, de verwerkingstarieven liggen hoog en er wordt qua kosten van uitgegaan dat het nieuwe afvalbeleid -waarbij meer ingezet wordt op het afscheiden van etensresten- geen enkel effect zal hebben.

Daarnaast is de afvalstoffenheffing een “gesloten systeem”. De kosten voor afvalverwerking worden in principe direct kostendekkend via de afvalstoffenheffing opgehaald. Dit hoeft dus niet te leiden tot bijstortingen uit de algemene reserve of tekorten op de begroting. Uiteraard dienen de kosten zo laag mogelijk te zijn voor het gewenste serviceniveau en milieuresultaat. Daar spant de Wassenaarse VVD zich in Wassenaar en in de regionale dialoog (bij de andere Avalex-gemeenten) hard voor in.

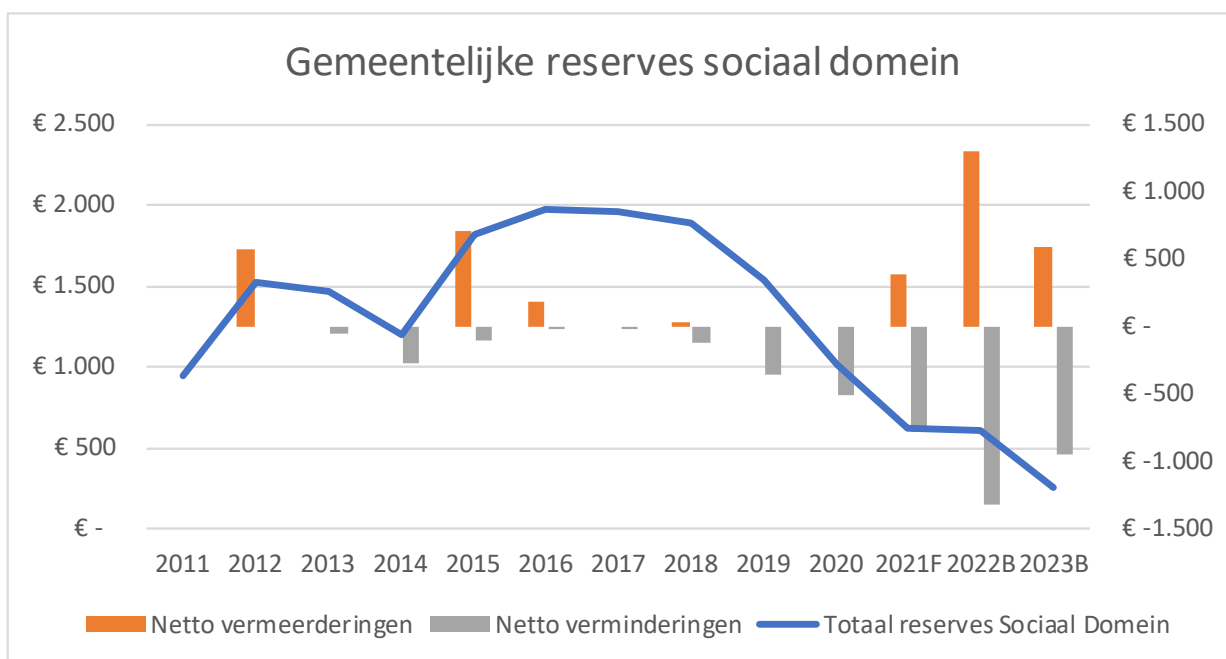
De Wassenaarse VVD heeft er overigens ook gezorgd dat de garantstellingsprovisie die we ontvangen voor het garant staan voor HVC, waar we in 2021 aandeelhouder van geworden zijn, *niet* ingezet wordt voor de afvalstoffenheffing, maar juist naar de algemene reserve gaat. Dit is immers een vergoeding voor het lopen van risico, niet iets dat direct met afval te maken heeft. Dat is ook een vorm van “zuiver begroten”.

Sociaal domein

Alle Nederlandse gemeenten hebben er sinds 2015 een aantal nieuwe taken bij op het gebied van jeugdzorg, ouderenzorg en participatie. Het Rijk dacht dat gemeenten dit wel efficiënter zouden kunnen en overhandigde dit takenpakket aan de gemeenten met direct een grote bezuinigingsopgave. Dit zijn intrinsiek “open-einde” regelingen, waar gemeenten geen ervaring mee hadden en waar veel gemeenten ook voor vele miljoenen aan tekorten op hebben gekregen. Met de invoering van het WMO-abonnementstarief (in plaats van de eigen bijdrage) steeg de vraag naar hulpmiddelen enorm, wat ook weer tot tekorten leidde. Landelijk wordt besloten wat hier wél en niet aan banden gelegd mag worden, maar de gemeente staat aan de lat om de rekening te betalen. Er wordt al jaren gestreden tussen de gemeenten en het Rijk voor structureel méér geld voor jeugd- en ouderenzorg. Dit is een onderwerp waar gemakkelijk nog een artikel van 10 pagina's over geschreven kan worden. De stelling in het artikel van HvW dat dit in Wassenaar slechter zou gaan dan in andere gemeenten is niet onderbouwd en klopt volgens de Wassenaarse VVD ook niet. Er is landelijk een uitgebreid onderzoeksrapport geweest naar mogelijkheden om de kosten binnen de perken te houden. Veel van de aanbevelingen daaruit worden in de gemeente Wassenaar al toegepast.

De Wassenaarse VVD heeft in deze raadsperiode hard gestuurd op het inzichtelijk maken van de kosten voor jeugdzorg. Op 1 april 2021 heeft de raad een ingrijpend pakket maatregelen daartoe genomen. Voor de ouderenzorg (WMO) heeft de raad op 12 oktober 2021 een pakket met maatregelen vastgesteld. Beide pakketten maatregelen zijn gericht om de jeugd- en ouderenzorg effectiever en daarmee ook efficiënter te maken.

In een gemeentelijke begroting wordt onderscheid gemaakt tussen *incidentele* en *structurele* posten. Voor de provincie (toezichthouder) is van belang dat de begroting *structureel* sluitend is. Met open-einde regelingen zoals jeugd- en ouderenzorg is het lastig om hard te maken dat bezuinigingen (zoals bijvoorbeeld het effect van een praktijkondersteuner voor jeugdzorg) per definitie zullen werken om het absolute bedrag *structureel* beperkt te houden. Vanuit het Rijk is telkens terughoudend opgetreden met een hogere uitkering uit het gemeentefonds om de voorziene hogere kosten op jeugd- en ouderenzorg te kunnen dekken.

Figuur 10 Mutaties in gemeentelijke reserves sociaal domein. Bron: Jaarrekeningen, begroting

De keuzes die de raad toen had waren:

1. Niets doen, en lijdzaam toezien hoe de kosten steeds verder uit de hand lopen
2. Een weloverwogen maatregelenpakket accorderen waarmee investeringen gedaan worden die (op termijn) tot structureel lagere lasten leiden.

Er is bij het vaststellen van het ingrijpende maatregelenpakket jeugdzorg gekozen voor de tweede optie. Daarvoor moest eerst *incidenteel* extra geld worden geïnvesteerd, om te leiden tot *structureel* lagere kosten. Over de periode 2021 t/m 2024 is daartoe besloten een bedrag van €1,8 miljoen toe te voegen aan de reserves sociaal domein uit de algemene reserve.

Figuur 10 geeft de gemeentelijke reserves in het Sociaal Domein weer (blauwe lijn), evenals de netto vermeerderingen (bijstortingen uit het resultaat of de algemene reserve) en netto verminderingen (kosten die uit deze bestemmingsreserves gedekt zijn).

Hieruit wordt duidelijk dat in 2012, in anticipatie op de decentralisaties, een eerste bijstorting gedaan is. Daarna kwam hier een tweede bijstorting bij in 2015. Pas sinds 2021 worden deze reserves ook echt ingezet voor investeringen in het *structureel* terugdringen van de kosten.

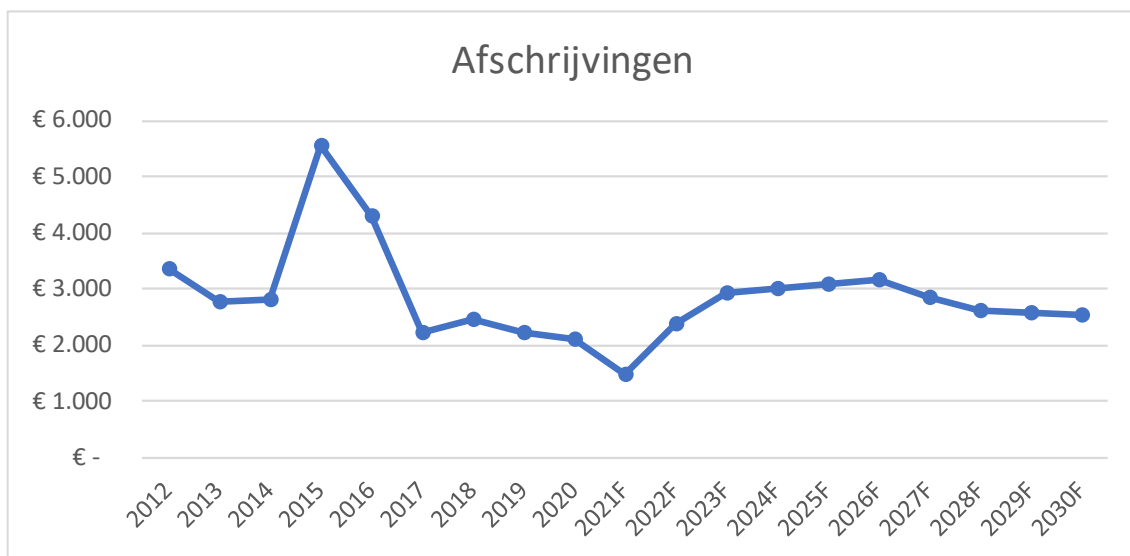
Ná het vaststellen van dit maatregelenpakket in april (en de financiële dekking daarvan via toevoegingen uit de algemene reserve) kwam eerst de meicirculaire van het gemeentefonds met een "meevaller" van €428 duizend op jeugdzorg. In de Najaarsnota, waarin de effecten van de septembercirculaire van het gemeentefonds worden verwerkt, werd aangegeven dat voor 2022 zelfs een "meevaller" van €1.21 miljoen op jeugdzorg geldt (ten opzichte van wat werd verwacht). Deze last-minute "meevallers" leiden tot een positieve bijdrage aan het jaarresultaat van de gemeente, en dus tot een stijging van de algemene reserve. Uit diezelfde algemene reserve werd al een greep gedaan voor het maatregelenpakket. Als het Rijk deze extra middelen al eerder definitief bevestigd zou hebben, dan had een groot deel van het maatregelenpakket niet via de reserves sociaal domein, maar gewoon via de exploitatierekening kunnen lopen. Dit is echter iets waar we als gemeente niet over gaan, en iets waar alle gemeenten in vergelijkbare mate last van hebben.

Samenvattend is het sociaal domein financieel gezien een grote zorg voor alle gemeenten, en óók voor Wassenaar. De Wassenaarse VVD heeft zich er hard voor ingezet om hier zoveel mogelijk grip op te krijgen en alle verstandige maatregelen te nemen om de kosten te kunnen beheersen, zonder ingrijpend in de kwaliteit van de zorg te hoeven ingrijpen.

€ 4m bezuinigd op voorzieningenniveau??

Volgens het artikel van HvW zou er *structureel* jaarlijks €4 miljoen zijn bezuinigd op het onderhoud aan eigen panden, wegen, groen en het ambtelijk apparaat. Daar is zeker geen sprake van.

Eerder in dit artikel hebben we al laten zien dat er een omvangrijk investeringsprogramma van bijna €50 miljoen ligt voor de periode 2021-2025. Het heeft veel tijd, geld en moeite gekost om het beleid daarvoor op te stellen. De komende jaren zal dit, onder het toezicht van de gemeenteraad, op een doelmatige manier en met zo min mogelijk kostenoverschrijdingen uitgevoerd moeten worden.

Figuur 1 Jaarlijkse afschrijvingen tussen 2012 en 2030. Bron: jaarrekeningen, liquiditeitsprognose

Figuur 11 laat helder zien dat de gemeentelijke afschrijvingen tussen 2017 en 2021 inderdaad lager zijn geweest dan in de periode 2012 - 2016. Maar we zien in de periode 2022 tot 2030, door het huidige investeringsprogramma, dat de afschrijvingen weer naar de gangbare €3 miljoen zullen stijgen.

Naast (vervangings-)investeringen zijn er ook kosten voor klein onderhoud en beheer (deze lopen via de exploitatie) en voor groot onderhoud. In december 2021 zijn de beheerplannen voor het groot onderhoud op o.a. wegen en groen bijgewerkt.

Voor groenonderhoud geldt dat er jaarlijks ca. €1.5 miljoen uitgegeven wordt en dat hier ook op begroot wordt.

Voor wegen loopt het groot onderhoud minder geleidelijk dan groen. Hier wordt jaarlijks €860 duizend uit de exploitatie aan de voorziening toegevoegd. De afgelopen jaren (2017 t/m 2020) is gemiddeld €1,7 miljoen per jaar van die voorziening uitgegeven. Voor 2021 t/m 2023 staat gemiddeld €1,9 miljoen uitgave gepland. Dit is onderdeel van het "op orde brengen" van de wegen in Wassenaar. De periode 2024 t/m 2029 behoeft gemiddeld slechts €6 ton per jaar aan onttrekking.

De stelling dat het niveau van afschrijvingen en onderhoud de afgelopen jaren €4 miljoen lager lag dan nodig (om een goed voorzieningenniveau te kunnen handhaven) is niet onderbouwd en wat de Wassenaarse VVD betreft dus ook niet waar.

Conclusie Wassenaarse VVD:

- De getallen uit het artikel van HvW kloppen niet en geven een verkeerd beeld.
- Sinds de decentralisaties in het sociaal domein in 2015 heeft de gemeente het inderdaad moeilijker. Maar daar doet Wassenaar het beter op dan veel andere gemeenten. Er is vorig jaar een weloverwogen maatregelenpakket met investeringsprogramma vastgesteld voor zowel de jeugdzorg als de ouderenzorg om de kosten structureel binnen de perken te houden. Dat kán niet waterdicht, want het is nou eenmaal een open-einde regeling. Maar we doen wel wat we kunnen.
- Het gemeentefonds heeft een negatieve maatstaf op basis van WOZ-waarde waardoor gemeenten met dure huizen geacht worden per inwoner méér OZB te heffen dan gemeenten met goedkope huizen. Dat is het gevolg van de landelijke systematiek en hier kunnen we niks aan doen. Als we geacht zouden worden per inwoner hetzelfde op te kunnen halen als bijv. Den Haag, dan zouden we €2,5 miljoen minder gekort worden.
- De afvalstoffenheffing is om begrijpelijke redenen gestegen en dit heeft absoluut onze aandacht. Er is geen reden om aan te nemen dat die stijging zich zal doorzetten.
- De gemeentelijke belastingen zijn de afgelopen jaren juist met minder dan de inflatie verhoogd door het wegvallen van de precariobelasting.
- Met het investeringsprogramma van ca. €50 miljoen tussen 2021 en 2025 wordt het voorzieningenniveau in Wassenaar op peil gebracht.

Degelijk financieel beleid

“Artikel HvW:

Waarom gezonde financiën?

1. Als je tekort komt, ga je bezuinigen. Zuinig zijn is goed. Maar er wordt ook verkeerd bezuinigd. Een goed voelbaar voorbeeld: Onderhoud aan wegen en groen is matig tot slecht. Het leidt tot verpaupering. Het verkleinen van het ambtenarenapparaat heeft tot gevolg dat de communicatie en samenwerking met de Wassenaarders en de ondernemers fors onder maat is.

2. Je houdt iedereen voor de gek. Want de klap komt op een gegeven moment toch. En dan is hij heel fors. Kijk naar 2006. De toenmalige meerderheid in de raad (VVD en CDA hadden samen 17 van de 21 zetels) bezwoer al jaren dat er geen financiële problemen waren. Maar toch moest de gemeentelijke belasting (OZB) in 2006 met 80% omhoog. Tachtig procent! VVD en CDA vielen van 17 zetels terug naar 11 zetels (nu 9).

3. Slecht financieel beleid leidt uiteindelijk tot schulden die steeds hoger worden. Er komt een moment dat de provincie gaat vertellen dat we kennelijk de zelfstandigheid niet aankunnen. Zo is de gemeente Haren nu een wijk van de stad Groningen geworden. Door de hoge schulden.

4. Je hebt nauwelijks ambtenaren meer voor beleid. Dus kun je niet nadenken over verkeer en de inrichting van Wassenaar. Dus je kunt weinig meer verbeteren. Je loopt bijna altijd achter de feiten aan.

Niemand wil verantwoordelijk zijn voor slecht financieel beleid. Dus wordt door de coalitie het huidige beleid tot "goed" verklaard. En hoe langer het duurt, hoe moeilijker het wordt om dat te veranderen. Dus wordt het beleid zo lang mogelijk vol gehouden. Met steeds meer truuks. Maar de kruik gaat net zo lang te water totdat ze barst.”

Analyse Wassenaarse VVD:

Onderhoud aan wegen en groen

Er lag aan het begin van de afgelopen raadsperiode een bezuinigingsopgave. Toen is besloten om het onderhoudsniveau wegen van B naar C omlaag te brengen. Met het degelijke financiële beleid van de afgelopen jaren heeft de Wassenaarse VVD bij de begroting voor 2022 de ruimte gezien om die ongewenste (maar eerder noodzakelijk geachte) bezuiniging terug te kunnen draaien.

Verder zijn de laatste jaren verschillende landgoederen mooi opgeknapt en wordt veel goed werk verricht door onze ambtenaren op het gebied van groenonderhoud.

Ambtenarenapparaat

We begonnen deze raadsperiode met een niet goed functionerende ambtelijke organisatie, de WODV. Er waren twee kapiteins aan wal en een bureaucratisch gedrocht op zee. Het heeft veel lef gevergd van de beide raden en colleges om dit te onderkennen en hier voortvarend een nieuwe koers voor uit te zetten. We zijn enorm trots op onze ambtenaren die sinds 1 september 2021 officieel voor de gemeente Wassenaar werken. Met de keuze om de (beleids-)ambtenaren samen met het college te huisvesten, en dat (na de verbouwing) in de Paauw te laten zijn, zorgen we voor een slagkrachtige, moderne organisatie met een cultuur van toegepast gezond verstand. Met de ambitie om een top-3 werkgever in de categorie “kleine gemeentes” te worden. Geen moeilijke hiërarchie, maar vooral inzetten voor het dorp en veel eigen verantwoordelijkheid geven.

We hoeven geen ambtenarenapparaat te hebben dat alles zelf kan. Als kleine gemeente willen we volop meedoen in de regio, maar hoeven we niet op alle domeinen eigen experts te hebben. Liever hebben we een ambtenarenapparaat dat goed externe specialisten kan vinden, aansturen en monitoren wanneer we een groot project hebben. Of dat nou voor de verbouwing van de Paauw, de bouw van de Sporthal of het saneren van de gemeentewerf is.

Schulden en zelfstandigheid

Volgens het artikel van HvW is goed financieel beleid noodzakelijk om onze zelfstandigheid te borgen. Dáár zijn we het als Wassenaarse VVD geheel mee eens. Er wordt echter gesuggereerd dat het gevoerde financiële beleid niet deugt. Dat beeld herkennen wij helemaal niet. Dit uitgebreide artikel heeft alle beweringen uit het artikel van HvW nagelopen en duidelijk gemaakt dat de meeste beweringen te kort door de bocht zijn en de waarheid onrecht aandoen.

De Wassenaarse VVD is vóór goed financieel beleid en heeft zich daar de afgelopen jaren ook hard voor ingespannen. We hebben dankzij degelijk financieel beleid nog steeds een positief eigen vermogen en een structureel sluitende begroting. De gemeentelijke belastingen (OZB + precario) zijn tussen 2012 en 2022 gestegen van €10 miljoen naar €11.3 miljoen, oftewel 1,16% per jaar. Tussen 2018 en 2022 was die stijging nog minder: van €11.1 tot €11.3 miljoen, oftewel slechts 0,37% per jaar.

Krimp eigen vermogen 2014-2017 vs. stabiele situatie sinds 2018

De algemene reserve is in de vorige raadsperiode (waarin de Wassenaarse VVD niet in het college zat) met €9 miljoen gekrompen van €69,6 miljoen eind 2014 tot €60,6 miljoen eind 2017. Die flinke daling kwam door een aantal keuzes die de Wassenaarse VVD niet steunde, waaronder het besluit om het eigen vermogen “langzaam op te eten” door de kapitaallasten van o.a. het zwembad niet uit de exploitatie, maar uit een kapitaallastenreserve te dekken. Dit was een boekhoudkundige truc.

Bij de eerste begroting in deze raadsperiode is dat dankzij de Wassenaarse VVD ongedaan gemaakt. Het eigen vermogen was eind 2020 nog €59,6 miljoen, dus ca. €1 miljoen lager dan eind 2017. Door

allerlei mee- en tegenvallers gedurende een begrotingsjaar is het normaal dat het eigen vermogen kan schommelen.

Samenvatting financieel beleid

Met het gevoerde financiële beleid in deze raadsperiode zorgen we dat alle lopende lasten uit de lopende rekening betaald worden, dat het eigen vermogen in stand gehouden wordt, en dat we het Wassenaarse voorzieningenniveau op peil brengen met verantwoorde investeringen.

Voor de komende raadsperiode ligt er een ambitieus investeringsprogramma waar de Wassenaarse VVD bovenop zal zitten om kostenoverschrijdingen zoveel mogelijk te beperken.

Wanneer u vóór een degelijk financieel beleid bent vragen wij u om op de Wassenaarse VVD te stemmen.

Conclusie Wassenaarse VVD:

De gemeentefinanciën staan er goed voor. Er is een uitgebreid investeringsprogramma waarmee het voorzieningenniveau in de gemeente weer op peil gebracht wordt. Natuurlijk zijn er een aantal zorgpunten, zoals het sociaal domein of de aankomende herijking van het gemeentefonds. Maar in de basis worden de lopende lasten uit de lopende rekening betaald, en daarmee is onze zelfstandigheid geborgd. Daar bovenop hebben we ook nog eens een positief eigen vermogen, zodat we eventuele toekomstige klappen ook nog goed op kunnen vangen. De provincie (onze toezichthouder) ziet het ook zo.

Wanneer u vóór een degelijk financieel beleid bent vragen wij u om op de Wassenaarse VVD te stemmen.

Auteur

Dit artikel is geschreven door Iwein Borm, raadslid van de Wassenaarse VVD. Iwein was de afgelopen 4 jaar voorzitter van de subcommissie Planning & Control en lid van de commissie Bestuur en Middelen. Binnen de Wassenaarse VVD-fractie was Iwein woordvoerder op o.a. de ambtelijke organisatie, duurzaamheid en energietransitie, afvalbeleid (Avalex), gemeenschappelijke regelingen en inwonersparticipatie. Landelijk is Iwein sinds 2016 de voorzitter van het Thematisch Netwerk Financiën bij de VVD.